

C V I N - V E R G A D E R I N G V A N 1 2 A P R I L 1 9 9 0

(BVD-bijdrage)

INDHOUD

BLZ.

INLICHTINGENACTIVITEITEN

- Stringent visum- en uitwijzingsbeleid blijkt effectief te zijn 1,2
- Veiligheidsdiensten in veranderende context 2,3,4

COMMUNISME

- Gemeenteraadsverkiezingen 4

RECHTSEXTREMISME

- Extreem-rechts en de gemeenteraadsverkiezingen 5

POLITIEK GEWELDDADIG ACTIVISME

- Anti-Apartheid 6
- Anti-Militarisme 6,7
- Anti-Imperialisme 7,8

TERRORISME

- PIRA 8,9
- Granaataanval op de ambtswoning van de Spaanse ambassadeur 9

MINDERHEDEN

- Surinamers 9,10,11
- Turken 11,12

II

Stringent visum- en uitwijzingsbeleid blijkt effectief te zijn

- B-2-e 1. De massa-uitwijzingen van Sovjetrussen uit Groot-Brittannië in 1985 op aanwijzing van de Sovjetdefector O. GORDIYEVSKIY (KGB-resident), hebben de Britse autoriteiten ertoe gebracht om het tot dan toe bestaande visum- en uitwijzingsbeleid drastisch te wijzigen. Deze wijziging bestond onder meer hierin dat vanaf 1985 visa geweigerd worden aan alle geïdentificeerde inlichtingenofficieren en dat er een plafond werd aangebracht in het aantal in Groot-Brittannië te accrediteren Sovjets.

1

I

2. Ook de Nederlandse regering heeft onlangs haar visum- en uitwijzingsbeleid ten aanzien van Oosteuropese onderdanen gewijzigd. In het licht van de beoogde decentralisatie van de Sovjetrussische economie alsmede de positieve politieke ontwikkelingen in Oost-Europa, heeft de regering besloten om het toelatingsbeleid t.a.v. Oosteuropese onderdanen, die zich voor commerciële doeleinden in ons land willen vestigen, te verruimen. Misbruik van deze verruiming door de Oosteuropese inlichtingendiensten zal niet worden getolereerd en gesanctioneerd worden met een ongewenst verklaring.

I

Bovenstaande maatregelen zijn een resultaat van het tripartite overleg tussen de Ministeries van Buitenlandse Zaken, Economische Zaken en de BVD.

I

II

II

I

Veiligheidsdiensten in veranderende context

O/A-1,2

De revolutionaire ontwikkelingen die sinds enige jaren, vooral sinds vorig jaar, in de Sovjet-Unie en de andere Oosteuropese landen plaatsvinden en die inmiddels een fundamentele verandering in de Oost-West verhouding hebben teweeggebracht, leidden aanvankelijk bij de Westerse inlichtingen- en veiligheidsdiensten tot een overwegend terughoudende en soms sceptische reactie. Er moest eerst nog maar eens worden afgewacht of de Sovjet-Unie inderdaad niet langer de grote bedreiging voor het Westen vormde zoals zij dat sinds 1945 decennia lang had gedaan en als er op dit punt al van een ommekeer sprake was, of die dan niet snel weer ongedaan kon worden gemaakt. De praktische conclusie die uit deze standpuntbepaling getrokken werd, was dat het het verstandigst was om de op de Sovjet-Unie en Oost-Europa gerichte activiteiten voorlopig maar onverminderd voort te zetten. De hier weergegeven evaluatie had dus ook, zoals een nuchtere waarnemer opmerkte, te maken met "job-protection".

Heeft dat laatste de zienswijze met betrekking tot de ontwikkelingen in Oost-Europa in eerste instantie mogelijk mee gekleurd, sinds het begin van dit jaar is er steeds sterker als communis opinio gegroeid dat de dreiging in de Oost-West relatie wezenlijk is afgenomen en dat een ommekeer daarin - bijvoorbeeld door afzetting van Sovjetleider GORBACHEV door conservatieve krachten - onwaarschijnlijk is.

II

II

De Oosteuropese landen zijn door de ontwikkelingen die daar hebben plaatsgevonden, niet langer betrouwbare bondgenoten voor Moskou, de militaire sterkte en "capabilities" van de Sovjet-Unie en het WP zijn afgenomen en de interne problemen van de Sovjet-Unie zijn van dien aard dat de Sovjetleiding, of die nu wordt gevormd door GORBACHEV of door zijn conservatieve tegenstanders, de komende tijd aan die problemen in toenemende mate de handen vol zal hebben. Hoewel de Sovjetdreiging tegenover de Westelijke wereld niet volstrekt tot het verleden behoort, kan er dus wel een steeds verder voortgaande vermindering van die dreiging worden verwacht. Op deze manier ongeveer vatte William C. WEBSTER, hoofd van de Amerikaanse CIA, de zaak kortgeleden samen.

Deze nieuwe en ook tamelijk plotseling ontstane situatie dwingt tot een heroverweging van positie en taken van de inlichtingen- en veiligheidsdiensten. In allerlei Westelijke landen, zeker niet alleen in Nederland, ziet men de betrokken instellingen daar dan ook mee bezig. Mogelijk ten gevolge van het wegvallen van de dreiging uit de Koude Oorlogsperiode treedt er tegelijkertijd in de publieke opinie een verscherpte gevoeligheid op voor de activiteiten van deze diensten, met name wanneer het gaat over het inwinnen en opslaan van persoonsgegevens. In Zwitserland leidde dit de afgelopen periode tot heftige demonstraties tegen de "snuffelstaat" en tot een forse nationale, nog steeds niet afgesloten discussie over de noodzaak van dit soort activiteiten, de beperkingen waaraan deze gebonden dienen te zijn en de controle die erop dient te worden uitgeoefend. Doordat het in Zwitserland nogal opgewonden toeging, kreeg dat land de meeste aandacht in de internationale pers maar dezelfde kwestie speelde en speelt bijvoorbeeld ook in Oostenrijk en Frankrijk. In Engeland kwamen de betrokken diensten eveneens - daar overigens voor de zoveelste keer - ter discussie, waarbij het naast mogelijke dubieuze handelingen in de strijd tegen de IRA, ook weer over het verzamelen en gebruiken van persoonsgegevens ging.

Ondanks alle hiermee samenhangende opwinding en de soms sterk negatieve publiciteit, wordt het pleidooi voor afschaffing van de inlichtingen- en veiligheidsdiensten nagenoeg alleen gevoerd door de partijen van uiterst links. De algemene opvatting is toch dat deze diensten ook in de toekomst wel degelijk een functie zullen hebben. Het is daarbij bovendien zo dat er zich internationaal een soort consensus aftekent met betrekking tot hun toekomstige taakgebieden. Telkens komt in dit verband het inmiddels bekende lijstje naar voren: terrorisme, internationale drugshandel en georganiseerde misdaad, economische spionage en non-proliferatie, minderheden- cq. allochtonenproblematiek. Vrij algemeen blijft ook de opvatting bestaan dat aan vormen van politiek extremisme aandacht moet blijven worden besteed.

Dat er met het wegvallen van de Oost-West tegenstelling niet alleen ruimte komt voor het verrichten van inlichtingen- en veiligheidstaken op nieuwe gebieden maar dat die taken ook in een nieuwe context komen te staan, kan hier nog op twee manieren worden geïllustreerd.

In de eerste plaats valt in dit verband de bijeenkomst te noemen die eind vorig jaar door officials van de Sovjet geheime dienst werd gehouden en waar voorstellen werden besproken voor het ontwikkelen van zakelijke contacten met de "geheime diensten van kapitalistische landen". Het ging daarbij m.n. over de mogelijkheden van samenwerking in de strijd tegen het internationale terrorisme.

II

In de tweede plaats kan hier de Amerikaanse commentator William SAFIRE worden geciteerd, die recent tot de volgende veelzeggende uitspraak kwam: "In the bipolar thaw, allies will be spying on America; shouldn't Americans be spying on them? It is in America's interest to know the status of Japan's investments in biotech, as Tokyo hires scores of consultants to learn America's...". Kortom, de inlichtingen- en veiligheidsdiensten staan overal, naar het zich laat aanzien, aan het begin van vergaande nieuwe ontwikkelingen.

COMMUNISME
=====

Gemeenteraadsverkiezingen:

1. Grote winst voor de SP

A-0-1

De media hebben er nagenoeg geen aandacht aan besteed, maar naast D'66 en de CD hebben de Gemeenteraadsverkiezingen van 21 maart jongstleden nog een absolute winnaar opgeleverd: de Socialistische Partij. Dat dit geen toeval is kan worden verduidelijkt aan de hand van het volgende overzicht, waaruit blijkt dat de partij bij plaatselijke verkiezingen steeds meer succes boekt:

1982	22 zetels in 12 gemeenten, 45.000 stemmen
1986	41 zetels in 23 gemeenten, 60.000 stemmen
1990	70 zetels in 29 gemeenten, 79.000 stemmen

In schrille tegenstelling hiermee staan de resultaten van de SP bij landelijke verkiezingen. Bij de Tweede Kamerverkiezingen van 1982, 1986 en 1989 kreeg de partij steeds niet meer dan tussen de 30.000 en de 40.000 stemmen, ruimschoots onvoldoende om een zetel te bemachtigen. Hieruit moet worden geconcludeerd, dat voor de SP vooralsnog slechts een rol in de plaatselijke politiek is weggelegd.

2. Een zetel voor het VCN

Voor het orthodox-marxistische Verbond van Communisten in Nederland (tijdens het in december 1989 gehouden partijcongres is de naam statutair gewijzigd in: VCN: partij van communisten in Nederland) was bij de Gemeenteraadsverkiezingen een bescheiden succes weggelegd. Hoewel in de 6 Gemeenten waar de partij onder eigen naam de verkiezingen inging in totaal niet meer dan 1234 kiezers op het VCN stemden waren de ruim 580 stemmen in Lemsterland voldoende om R. VISSER in de Gemeenteraad te herkiezen. In Amsterdam, waar het verbond onder de naam "Herenigde Communisten" een lijstverbinding met andere communisten was aangegaan, werden slechts 2671 stemmen vergaard. Dit resultaat was bij lange na niet voldoende voor het behalen van een zetel.

3. Geen succes voor de RSP

De militant-marxistische splintergroepering Revolutionair Socialistische Partij, die in Delft voor de tweede maal aan de verkiezingen meedeed, wist geen zetel te behalen; zij kreeg niet meer dan 273 kiezers achter zich.

RECHTS-EXTREMISME

Extreem-rechts en de Gemeenteraadsverkiezingen

A-0-1

Tijdens de Gemeenteraadsverkiezingen op 21 maart 1990 hebben de extreem-rechtse partijen flink aan kracht gewonnen. De stembus uitslag laat duidelijk zien dat de opmars van de CENTRUM DEMOCRATEN (CD) van JANMAAT zich weliswaar niet explosief maar wel gestaag voortzet, in vergelijking met de Europese -en Tweede Kamer verkiezingen in 1989. In de 9 steden waar men meedong naar de gunst van de kiezer wist men in 8 gemeenteraden een of meer zetels te veroveren. In totaal beschikt de CD nu over 11 gemeenteraadszetels in den lande. Dat is in vergelijking met de raadsverkiezingen in 1986 een forse sprong vooruit, omdat men toentertijd op geen enkele zetel beslag wist te leggen. Daarbij moet wel worden aangetekend dat JANMAAT destijds de CD nog maar net had opgericht als opvolger van de door interne tegenstellingen ter ziele gegane CENTRUM PARTIJ. Ander opmerkelijk verschijnsel tijdens de jongste gemeenteraadsverkiezingen is dat in de 5 plaatsen waar de CD en aartsrivaal de CENTRUM PARTIJ '86 (CP'86), beiden met een lijst uitkwamen men hoegenaamd geen hinder ondervond van de onderlinge concurrentie. Als gevolg hiervan zijn zowel de CD als de CP'86 vertegenwoordigd in de raden van Amsterdam, Den Haag en Rotterdam. Het is sowieso opmerkelijk dat de CP'86, die tot voor kort nog een marginaal bestaan leidde, erin is geslaagd om tijdens de afgelopen gemeenteraadsverkiezingen haar lokale positie te handhaven door op in totaal 4 zetels beslag te leggen. De CP'86 raadszetel in Den Haag zal worden ingenomen door Stewart MORDAUNT, de leider van het op het nationaal-socialisme georiënteerde JONGEREN FRONT NEDERLAND (JFN). Als zodanig is hij meerdere malen veroordeeld wegens het verspreiden van discriminatoire geschriften en het aanzetten tot rassenhaat.

Dat men in CD-kring overigens ook niet bepaald kieskeurig is m.b.t. haar plaatselijke lijsttrekkers, blijkt uit het feit dat de partij in Purmerend een beroep heeft gedaan op Richard van der PLAS. Betrokkene werd eind '89 aangehouden i.v.m. het gerechtelijk vooronderzoek naar de militante neo-nazistische groepering AKTIONSFRONT NATIONALER SOZIALISTEN (ANS) en zal zich samen met vijf medeverdachten binnenkort voor de rechter moeten verantwoorden.

In elk geval kan geconcludeerd worden dat de CD de basis voor de partij in de grote steden, waar zich traditioneel de meeste extreem-rechtse kiezers bevinden, behoorlijk heeft weten te verbreden. Ook lijkt de positie van partijleider JANMAAT versterkt nu de CD onder zijn leiding op lokaal niveau een historisch hoogtepunt heeft weten te bereiken. Ten aanzien van de CP'86 kan worden geconcludeerd dat de partij een nieuwe impuls heeft gekregen, die de reeds geringe behoefte aan een fusie met de CD nog verder zal verminderen. De CP'86 zal echter door gebrek aan middelen en mogelijkheden zeer waarschijnlijk nimmer de CD naar de kroon kunnen steken. Voor beide partijen geldt wel dat zij een nieuwe impuls kunnen geven aan het latente rechts-extremisme in Nederland. De eerste uitingen hiervan zijn reeds waargenomen in de vorm van kladacties. Tenslotte dient te worden opgemerkt dat de beëdiging van de verschillende extreem-rechtse gemeenteraadsleden in april-mei a.s. ongetwijfeld aanleiding zal zijn voor al dan niet gewelddadige protestacties.

II

POLITIEK (GEWELDDADIG) ACTIVISME
=====

Anti-Apartheid

- B-1-0-E De afgelopen maanden werden vanuit De Beweging verschillende anti-apartheids akties uitgevoerd. In dit verband zijn vermeldenswaard:
- een poging van ongeveer 400 activisten om middels een blokkade van een startbaan op Schiphol het vertrek van een SAL-vlucht te vertragen;
 - een vernielingsaktie tegen een brug te Aalsmeer met het doel het transport van kerosine naar Schiphol te verhinderen;
 - een kortstondige bezetting van een kantoor van het reisbureau Holland International te Hoorn, waar ondermeer KLM-reizen naar Zuid-Afrika worden verkocht.

Deze genoemde akties werden uitgevoerd uit protest tegen het bestaan van een luchtvaartverdrag tussen Nederland en Zuid-Afrika.

Eind vorig jaar riep het Aktiekomitee Shell uit Zuid-Afrika (SuZA) op tot verbreding van de anti-apartheidsstrijd. SuZA achtte de tijd rijp om naast Shell ook andere targets te zoeken.

Verwacht wordt dat er in de komende maanden meer soortgelijke akties zullen worden uitgevoerd.

Deze ontwikkeling heeft niet tot gevolg dat het aantal akties tegen Shell afneemt.

Naast spontane akties van lokale aktievoerders werd er opnieuw een internationaal gecoördineerde aktie uitgevoerd.

In de nacht van 17 op 18 februari werden vernielingen aangericht bij Shell-stations in Italië, Duitsland en Nederland. De Duitse en de Nederlandse claimbrief zijn inhoudelijk aan elkaar gelijk.

Gezien de verklaring van de aktievoerders, kan worden gesteld dat de daders van deze akties gezocht moeten worden in kringen van radikale anti-Shell groepen, die de anti-imperialistische ideologie aanhangen.

Anti-Militarisme

MariNee

- B-1-0-E Binnen het anti-militaristisch platform MariNee ontstond de afgelopen maanden een radicale tak, die besloot in het geheim voorbereide, hardere akties uit te voeren.

Inmiddels vonden in dit kader twee akties plaats, beide tegen in Amsterdam afgemeerde marineschepen.

Om MariNee niet in diskrediet te brengen, werden de akties onder een gelegenheidsnaam geclaimd.

Overigens viel het met de "hardheid" van de akties mee: het betrof bekladdingen.

Net als binnen het MariNee, gaan er binnen de North Atlantic Defence Movement (NAD-FM) stemmen op voor hardere, meer radikale akties.

Ook binnen het VAK-Mobiel is een discussie op gang gekomen over het aktie-beleid.

In de VAK-Nieuwsbrief wordt gewezen op de mogelijkheid om de anti-militaristische strijd om te zetten in een totaalstrijd. Als deze verandering wordt gerealiseerd, betekent dit dat het VAK-Mobiel in de toekomst niet slechts tegen militaire objecten, maar ook tegen andere doelen zal aktievoeren.

Tot nu toe is deze mogelijke ontwikkeling niet zichtbaar.

Anti-Imperialisme

Revoleg

(B-1-0-E

Op 10 december 1989 werd in Utrecht het "Revolutionnair Overleg" (Revoleg) opgericht.

In een pamflet stelde het Revoleg dat het op basis van een revolutionaire visie een politieke tegenmacht wil vormen, met als doel de omverwerping van de Nederlandse Staat. In dit pamflet zocht het Revoleg duidelijk aansluiting bij anti-imperialistische manifestaties, die eerder werden gehouden.

Inmiddels zijn er twee bijeenkomsten geweest van het Revoleg. Beide bijeenkomsten werden slecht bezocht en verliepen chaotisch.

Bekende anti-impis lieten verstek gaan, en in de aktiebladen was weinig bijval te bespeuren voor het initiatief. Kortom, het Revoleg lijkt er niet in te slagen zich te ontwikkelen tot een nationaal anti-imperialistisch platform.

Aktie van RaRa

B-1-0-E

In de nacht van 18 op 19 maart werden twee brandaanslagen gepleegd op gebouwen van de Koninklijke Marechaussee te Arnhem en Oldenzaal.

De verantwoordelijkheid voor beide aanslagen werd opgeëist door de inmiddels fameuze groepering RaRa.

Hoewel deze aktie, vergeleken met eerdere RaRa-aanslagen, aan de lichte kant was, is er geen reden om te twifelen aan de echtheid van de claim.

De brief, waarmee de aktie werd geclaimd, is duidelijk anti-imperialistisch getint. Er wordt onder meer gesteld dat dit een eerste aktie was uit protest tegen de rol die de Koninklijke Marechaussee speelt bij de uitvoering van het vreemdelingenbeleid.

In de visie van de anti-imperialisten wordt het vreemdelingenbeleid van de Westerse landen ondergeschikt gemaakt aan de belangen van het internationale bedrijfsleven.

Het vreemdelingenbeleid is niets meer dan een instrument om tekorten of overschotten aan arbeidskrachten te corrigeren. De kloof tussen zwart (arm) en blank (rijk) wordt op deze wijze misbruikt door de multinationals, met volledige medewerking van de nationale regeringen, aldus de anti-imperialisten.

RaRa hoort zondermeer thuis in de anti-imperialistische hoek, dus het thema van deze aanslagen past precies bij de ideologie van deze groepering.

Naast de inschatting op basis van de ideologie, is vermeldenswaard dat de claimbrief qua taalgebruik en stijl grote gelijkenissen vertoont met eerdere RaRa-"kommunikee's".

Maandagochtend 26 maart jl. vond een brandaanslag plaats bij het Ministerie van Justitie in Den Haag. Hier werd voor enkele tonnen schade aangericht. Deze aktie werd geclaimd door "Revolutionaire Anti Racistiese Aktie, Crespo Galende". Ook deze aanslag was - blijkens de claimbrief - een daad van protest tegen het Nederlandse vluchtelingenbeleid.

Gezien de inhoud van de brief zijn de daders van de aanslag in Den Haag aanhangers van het anti-imperialistische gedachtengoed.

De thans beschikbare informatie wijst erop dat "RaRa, Crespo Galende" niet de brandaanslagen bij de Koninklijke Marechaussee in Oldenzaal/-Arnhem heeft uitgevoerd.

In de nacht van 26 op 27 maart 1990 werden twee directieketen op het bouwterrein van het Byzantium-complex door brandstichting verwoest. De zich "Revolutionaire Cellen" noemende daders maakten middels een claimbrief duidelijk hiermee te protesteren tegen de "city-vorming" in Amsterdam; dit item maakt deel uit van het belangrijkste anti-impie aktie-objekt, "Europa'92".

De eerste indruk is dat het om een lokale dadergroep gaat.

TERRORISME
=====

NATIONALISTISCH TERRORISME SEPARATISME
=====

II

I

Granaataanval op de ambtswoning van de Spaanse ambassadeur

A-1-0/NA

In de vroege ochtend van 6 december vond er wederom een aanslag plaats op een Spaans diplomatiek objekt in Den Haag. Ditmaal was de residentie van de Spaanse ambassadeur aan het Lange Voorhout het doelwit. De aanslag onderscheidde zich qua ernst en professionaliteit van de voorgaande reeks aanslagen op Spaanse doelen in oktober vorig jaar. Vanaf het dak van een auto werden drie anti-tank granaten afgevuurd in de richting van het pand. Twee van de projektielen troffen hun doel en kwamen terecht in de receptie en de gastenkamer van de residentie. De lanceerinrichting bestond uit drie aluminium-pijpen, die waren gemonteerd op een imperiaal.

Deze laatste aanslag heeft geleid tot meer spekulaties over de aanwezigheid van een E.T.A.-cel in Nederland. Duidde na de eerste reeks van aanslagen slechts de keuze van de doelen op de mogelijke betrokkenheid van deze organisatie, bij de aanslag van 6 december wezen ook de gekozen middelen en modus operandi in deze richting. De technische analyse van de aanslag leidde tot de vaststelling van soortgelijke middelen en techniek in het verleden door de E.T.A. De direkte betrokkenheid van deze organisatie is overigens nog geenszins bewezen. De Dienst blijft van mening dat aan een criminele optie vooralsnog minstens evenveel waarde moet worden gehecht, hetgeen direkte of indirecte betrokkenheid van E.T.A./terroristen echter niet uitsluit.

MINDERHEDEN
=====

SURINAMERS

Vrede in Suriname nog ver weg!

B-1-0-E

Al vele maanden is de Surinaamse regering in onderhandeling met diverse betrokkenen om tot een vredesakkoord te komen. Het gaat hier met name om BOUTERSE en het Surinaamse Nationale Leger (SNL), BRUNSWIJK met zijn Jungle Commando (JC) en de Tukajana-leiders THOMAS en MATTO. Het feit, dat alle betrokken partijen inmiddels met elkaar rond de tafel kunnen zitten, moet als een grote stap vooruit beschouwd worden. Echter, gezien de huidige ontwikkelingen in Suriname lijkt een vredesakkoord nog lang niet binnen handbereik.

II

II

De arrestatie van BRUNSWIJK en 10 andere JC-leden maandag 26 maart kan namelijk een ernstige terugval in het vredesproces betekenen. Leek het er tijdens de gevangenhouding van BRUNSWIJK c.s. nog op, dat regering en JC samen tegenover het SNL stonden, na de vrijlating van BRUNSWIJK op woensdag 28 maart jongstleden toonden BOUTERSE en BRUNSWIJK zich tijdens een perskonferentie eensgezind en leken het vertrouwen in de regering volledig verloren te hebben.

Achtergrond arrestatie

B-3-0

Het SNL in casu de Militaire Politie (MP) ging tot de arrestatie van BRUNSWIJK over naar aanleiding van diens vermeende betrokkenheid bij drugs-activiteiten. Dit naar aanleiding van het feit, dat BRUNSWIJK eerder die week melding maakte van het onderscheppen van 1000 kilo cocaïne te Moengo. BRUNSWIJK, die BOUTERSE ervan beschuldigde betrokken te zijn bij deze zaak, bevond zich op dat moment van zijn arrestatie in Paramaribo om de regering van de drugsvangst op de hoogte te stellen. Tot zijn verbazing bleek President SHANKAR niet blij met deze melding, doch spekuleerde daarentegen juist op de betrokkenheid van BRUNSWIJK bij de drugszaak. Vrij snel hierna vond de arrestatie plaats. Naast BRUNSWIJK werden ook tien andere JC-leden gearresteerd, die zich op dat moment op uitnodiging van de Surinaamse regering in Paramaribo bevonden in verband met hun participatie in het vredesproces. Onder druk van de regering zijn de elf arrestanten inmiddels weer in vrijheid gesteld.

B-2-E

II

II

B-2-E

Reakties in Nederland

Het Surinaams verzet hier te lande is al geruime tijd niet meer in georganiseerd verband actief. Op persoonlijke titel worden er nog regelmatig activiteiten ontplooid, die zich echter volledig op de situatie in Suriname richten. Derhalve is er op dit moment geen concrete dreiging uit die hoek te verwachten. De arrestatie van BRUNSWIJK c.s. had hier mogelijk enige verandering in kunnen brengen, doch met hun vrijlating is aan deze potentiële dreiging een einde gekomen.

I

Turken

Turkse gemeenschap in beweging

De afgelopen weken is steeds duidelijker geworden dat er binnen de Turkse gemeenschap in Nederland onrust is ontstaan naar aanleiding van een aantal recente ontwikkelingen in Turkije.

De definitieve afwijzing van de Turkse aanvraag voor het lidmaatschap van de Europese Gemeenschap op het einde van 1989 heeft geleid tot een diepe identiteitscrisis in Ankara. Tot voor kort stond de Turkse politiek voornamelijk in het teken van het verkrijgen van het felbegeerde E.E.G.-lidmaatschap. Na de recente afwijzing echter is onzekerheid ontstaan over de politieke situatie en lijken zowel nationalistische als islamitische krachten aan invloed te winnen. Vooral de reacties op de ontwikkelingen met betrekking tot de Turkse minderheden in Azerbaidzjan en Bulgarije, wezen onlangs op het nog immer sterk aanwezige nationalistische gevoel.

II

Rond beide kwesties werden in Turkije massale demonstraties georganiseerd, waarbij de op spandoeken en pamfletten gebezigde taal indicatief was voor het fanatisme waarmee de protesten gepaard gingen. Typerend in dit verband is ook dat de grote man van Turks extreem-rechts, Alparslan TÜRKES, de laatste tijd weer in het middelpunt van de politieke belangstelling staat. Het lijkt erop dat ook het islamitisch aspect - het grootste gedeelte van het Turkse volk bestaat uit moslims - bij de opleving van dit nationalisme een steeds groter wordende rol gaat spelen. Bij het zoeken naar een nieuwe identiteit lijkt het Turkse volk het motto van de "vader des vaderlands" Kemal ATATÜRK ("Wees er trots op een Turk te zijn") stilaan te vervangen door "Wees er trots op een Turkse moslim te zijn". Dit islamitisch aspect geeft een nieuwe dimensie aan het traditionele Turkse nationalisme en zou als katalysator kunnen gaan werken.

Het mag duidelijk zijn dat deze ontwikkelingen niet ongemerkt aan de circa 200.000 in Nederland wonende Turken voorbij zijn gegaan. Met betrekking tot de bulgarisering werd vanuit de Turkse gemeenschap in ons land al een aantal malen opvallend fel gereageerd. Een bomaanslag op het Bulgaars verkeersbureau te Amsterdam in maart 1985 en een bommelding aan het adres van de Bulgaarse Luchtvaartmaatschappij Balkan Air in 1989 zijn hiervan treffende voorbeelden.

Ten aanzien van de jongste gewelddadige botsing tussen Armeniërs en de "broeders in Azerbaidzjan" werd recentelijk ook in ons land door circa 2500 personen - het merendeel Turken - in Den Haag gedemonstreerd. Opvallend hierbij was dat daags voor de demonstratie in Turkse moskeeën in het land werd opgeroepen tot massale deelname. Sinds enige tijd is een aantal islamitische groeperingen in Turkije begonnen met een groots opgezette campagne om de Aya (heilige) Sofia, nu een museum, opnieuw toegankelijk te maken voor moslims als islamitische gebedsruimte. Recentelijk bleek, naast West-Duitsland en Frankrijk, ook in ons land een aantal islamitische organisaties door middel van handtekeningenacties aan deze campagne mee te werken.

De huidige, onzekere, politieke situatie in Turkije leidde de afgelopen weken reeds tot een aantal gewelddadige uitbarstingen. Zo werd op 31 januari de Turkse professor Muammer AKSOY doodgeschoten. Recentelijk had AKSOY, verklaard tegenstander van het islamitisch fundamentalisme, zich nog gekeerd tegen de opheffing van het "hoofddoekjes-verbod" en het streven de Aya Sofia weer als moskee te bestemmen. In Istanboel werd vorige maand een politieman vermoord, vermoedelijk door Dev Sol-leden, en werden door deze organisatie tientallen spandoeken met nepbommen opgehangen.

In hoeverre de ontwikkelingen in Turkije zullen leiden tot een opleving van activiteiten vanuit de Turkse gemeenschap in Nederland, is nog niet duidelijk. Het is inmiddels wel duidelijk dat de combinatie van de herleving van het nationalisme onder Turken en de snel groeiende invloed van de islam ook in Nederland zal leiden tot een verschuiving in het politieke spectrum binnen de Turkse gemeenschap.